Napsal uživatel Tomáš Pohl
Pondělí, 20 Březen 2006 03:00

Co se vám vybaví při slově kýč? Na prvním místě asi stáda trpaslíků a ostatních plastikových výtvorů lemujících spolu s prostitutkami naše příhraničí, kterému se dříve říkalo pohraničí a předtím Sudety.

Jenže, co je vlastně kýč? Podle slovníku cizích slov je kýč naoko líbivé, ale bezcenné umělecké dílo. Kýč má ale širší obsah a vymezení. Jeho tvůrce předstírá úmyslně obsah, který chybí, předstírá chybějící city a pocity. Kýč je v pravém slova smyslu podvod.

Pokud má tvůrce kýče vzdělání, zkušenost a talent, jde o zločin o to horší. Takový tvůrce kalkuluje s pokleslým vkusem, ví přesně kolik čeho nadávkovat, aby vzbudil zájem, s jediným cílem vydělat a být takzvaně slavný a známý. Na pomoc si bere klišé, sentiment, slova, která jsou očekávána a žádána. Nechybí schválný vulgarismus nahrazující myšlenku.

Kýč může ovšem obdržet i ty nejslavnější ceny a po vstupu do "síně slávy" může vytvářet nové umělecké normy a deformovat morálku.

Nedávno jsem po mnoha letech znovu viděl film Jindřicha Poláka Nebeští jezdci. Černobílý film z roku 1968 civilní a nepatetickou formou líčí pravdivý příběh několika neokázalých hrdinů, kteří bojovali proti zlu za skutečné ideály, jako je svoboda a vlast.

Vedle něj kladu Svěrákův Tmavomodrý svět, lékárnicky profesionálně nadávkovaný, aby přesně způsobil očekávané pocity, navíc s duchem Hollywoodu, s cílem získat Oskara. Jenže se mi v té přesné kalkulaci nějak ztratila opravdovost, jíž byl Polákův černobílý a finančně nenáročný film nabitý.

Ale to jsem odbočil. I žánr, který s vědomím jeho širokého spektra nazývám folk, má své trpaslíky. Ale i zde odlišuji mezi naivní opravdovostí a předstíráním z pera profesionálních tvůrců.

Pokud bych za předchůdce folkařů pokládal Karla Hašlera, má například jeho nejznámější

píseň Ta naše písnička česká zcela jistě formální atributy kýče. Jenže tato sentimentální píseň za II. světové války zněla ze rtů lidí, kteří s ní šli na smrt, včetně samotného autora. Karel Hašler, tvůrce geniálních melodií, totiž projevoval své opravdové city.

Nedávno jsem si s kamarádkou Olinou povídal o tom, zda bychom i ve folku sestavili nějakou antihitparádu, kde by hlavním znakem byl kýč.

Mezi žhavé kandidáty bych bezesporu zařadil starší recitativ Mirka Černého s názvem Zatím, co ty spíš. Jako otec dvou dcer bych se měl rozplývat nad verši objevujícími přeměnu dítěte v ženu, ale použitá klišé "? ten večer jsem objevil spící krásu.. a cítil se jako král?" mě uvádějí do stavu zuřivosti, jak jsou laciná. Text písně Františka Nedvěda Řemeslo o tom, jak nadšený prodavač, jehož Frantova tvorba zajímá, přidá ještě čtyři Eskyma, nelze rovněž nechat bez povšimnutí. Milostnou tématiku již dlouhá léta ovládá Jakub Smolík, zejména s jímavou písní Až se ti jednou budu zdát, kde zkušeně radí mít rád méně než ten druhý, a pak je vyhráno.

Je bohužel samozřejmé, že tyto tři a další písně jsou hrané nejen na country rádiových stanicích, ale i jinde, kde obecnému lidu zastupují žánr zvaný folk. Vytvářejí tak v širším vědomí představu o žánru.

Než jsem začal psát tyto řádky, poslouchal jsem v Country rádiu skladby na přání. Olina dala zahrát kamarádce Katce něco od Disneybandu s poznámkou, že tuto kapelu hrají málo. Moderátor Martina Kadlece s Věrkou Soukupovou kupodivu zahrál a dodal, že platí zákon poptávky a nabídky, tedy čím více si budete přát Disneyband, tím víc ho budou hrát. Jako potvrzení této teze pořad pokračoval oblíbenou pohřební písní Petra Spáleného Až mě andělé. Při poslechu této velmi hrané písně si občas přeji nesmrtelnost.

Klišé ale postihuje i folkové legendy. V rámci všeobecného nadšení jsem si poslechl Nohavicovu novinku Ladovská zima. Velmi dobrý nápad kontrastu poetické vzpomínky na ladovské obrázky s ostravským dialektem bohužel používá i laciná témata. Myslím, že autor Bláznivé Markéty, Darmoděje a dalších písní určených k věčné slávě by nemusel užívat klišé o silničářích nepřipravených na zimu.

Folkoví trpaslíci tedy pilně a stále tlučou na vrata méně i více slavným a občas si ohřejí prstíčky. Je jenom na nás, zda je dokážeme přes ty nenechavé prsty občas klepnout.